

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ
V TELČI

MĚSTSKÝ ÚŘAD TŘEBÍČ
odbor školství a kultury
úsek památkové péče
Masarykovo náměstí 116/6
674 01 TŘEBÍČ

Váš dopis čj. | ze dne
OŠK 31462/16 - SPIS
6059/2016/OI
5. 5. 2016

Naše čj.
NPÚ-372/35691/2016

Vyřizuje | tel.
Bazala
724 663 525

Spisový znak
820.1

V Telči dne
24. května 2016

Vyjádření dle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

Rouchovany, místní část Šemíkovice, kraj Vysočina, okres Třebíč, škola č. p. 59 - působíště rodičů Vítězslava Nezvala, č. rej. ÚSKP ČR 45158/7-3073, stavba s pozemkem parcelní číslo 1 v katastrálním území Šemíkovice – stavební úpravy (celková obnova)

Vážení,

k Vaší žádosti ve výše uvedené věci, kterou jsme obdrželi dne 5. 5. 2016, sdělujeme: škola č. p. 59, působíště rodičů Vítězslava Nezvala s pozemkem p. č. 1 v katastrálním území Šemíkovice je nemovitou kulturní památkou evidovanou v Ústředním seznamu kulturních památek ČR pod číslem rejstříku 45158/7-3073.

Národnímu památkovému ústavu, územnímu odbornému pracovišti v Telči (dále jen „odborné organizací“), byla k písemnému vyjádření předložena žádost týkající se obsahu projektové dokumentace „Stavební úpravy objektu, k. ú. Šemíkovice, č. parc. 1, č. pop. 59“, zodpovědný projektant - Ing. Milan Procházka, ČKAIT - 1003148, datum - 11/2015, stupeň projektu – DÚR+SP, č. zakázky 84/15.

Uvedený rozsah prací nebude mít negativní vliv na památkově chráněnou podstatu a kulturně-historickou hodnotu kulturní památky. Práce lze realizovat za předpokladu uplatnění následujících připomínek ze strany odborné organizace státní památkové péče:

1. Nebude navyšována úroveň podlahy před a za hlavním vstupem do budovy (místnost č. 1.02). V chodbě bude ponechán stávající schodišťový stupeň i dlažba, nezměněny zůstanou rozměry, proporce i pozice osazení vstupních dveří a jejich nadsvětlíku (D1).

2. Nátěr vstupních dveří bude přizpůsoben vnějšímu nátěru nových oken, tj. bude krycí sametově matný v červenohnědé barvě (např. RAL 3009). Klika bude historizující, typově adekvátní konci 19. století (např. typ ELEGANT, ELEMENT ze staromosazi, HAMBURG ocelová).
3. Stávající okna ve východním průčelí budou v maximální míře repasována. Pro nahrazované kusy oken se druhotně použije kování ze stávajících křídel, především olivy a zástrčky. Kování nových oken bude voleno jako typově a materiálově nejbližší nejstarším oknům. Zasklení oken a nadsvětlíku bude replikou staršího nerovného skla, tzv. skla s optickým neklidem.
4. Kolem oken jižní fasády nebudou doplňovány šambrány a podokenní římsy. Vnější omítky budou vápenné (eventuálně menšinově nastavené hydraulickými pojivy, ale se štukem bílým ve hmotě).
Nové šambrány západní fasády, opravy říms a bosáže doporučujeme provést maltou obdobnou původní bosáži s pojivem z hydraulického vápna či románského cementu.
Nátěr vnějších fasád bude vápenný lazurní zatíraný krouživými pohyby štětkou s krátkým vlasem. Nátěr bude monochromní na celé ploše fasády v odstínu nejspodnější vrstvy původních nátěrů, individuálně namíchaný a před realizací vyzkoušený na omítku k posouzení (jde o lokálně odhalený narůžovělý odstín blízký např. barevnosti č. 9132 vzorníku KEIM-PALETTE exclusiv).
5. Nahrazované trámy krovu původní střechy budou tesané, přitesané nebo přihoblované, tak aby se výrazově přizpůsobily ponechávaným tesaným trámům. Pro sestavení nových trámů bude užito klasických tesařských spojů dle současného provedení.
6. Krytina střechy bude keramická režná bobrovka kladená na šupinové krytí bez použití kontralatí, pojistné izolace (fólie), ventilačních tašek, ukončujících tvarovek nároží nebo celoplošných protisněhových systémů.
Keramické režné hřebenáče budou hladké, kladené do bílé pokrývačské malty s viditelným vymazáním vnějších spár.
Klempířské lemování komínů a střechy přístavku bude minimalizováno, tašky budou dotaženy až k plechu na zdivu, výška lemu bude kopírovat horní úroveň krytiny. Boční okraj pultové střechy přístavku bude zakončen dřevěnou lištou pod přesahem a svislou lištou z čela střešních latí s jejím oplechován z vnitřní strany krytiny.
7. Sokl přístavku bude v líci vyzděn z místního přírodního lomového kamene nebo bude zomítán, nebude opatřen obkladem WILDSTONE OPUKA. Minimální šířka prken dřevěného odkladu přístavku bude 180 mm.

Zdůvodnění:

Památková ochrana bývalé školy v Šemíkovcích se opírá především o přímý vztah s významnou osobností básníka Vítězslava Nezvala. Nicméně i stavba samotná zastupuje kvalitní ukázkou školské architektury z přelomu 19. a 20. století na venkově a stále nese převahu autentických znaků z doby výstavby.

Principy památkové péče chrání především existenci fyzického originálu stavební substance a v případě jejího nevratného poškození usilují o doplnění, které bude materiálově, řemeslně a výrazově srovnatelné s doloženým originálem, aby byla udržena věrohodná a celistvá prezentace historické architektury. Výše uvedené připomínky cílí k dosažení těchto principů jako nezbytného předpokladu pro úspěšnou realizaci radikální stavební obnovy.

Vstupní dveře ve svých proporcích, velikosti a osazení odpovídají nejstarší stavební fázi budovy, stejně jako podlaha s jedním stupněm v chodbě. Dvoukřídlové dřevěné dveře zdobí plastické profilace sestavené do klasického motivu edikuly. Zařízení křídel by odstranilo spodní patku pomyslného plintu a narušilo tektonické uspořádání celých dveří. Obdobný dopad by mělo případné zmenšení horního nadsvětlíku, které by deformovalo jeho pravidelné vnitřní dělení, nebo i zvýšení celého vstupního otvoru, které by se dotklo záklenku nadpraží a jednotné výškové linie nadpraží oken a dveří ve fasádě. Odborná organizace reflektuje snahu o bezbariérové spojení, nicméně ta by znamenala nevratný zásah do nejcennějších dveří v hlavní ose budovy i do originální uspořádání vnitřní podlahy s jedním stupněm. S ohledem na příležitostné využívání objektu nepovažujeme jeden schod za fatální překážku využití. Samotná vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb připouští v § 2 odst. 3: „*U staveb, které jsou kulturními památkami, se ustanovení této vyhlášky použijí s ohledem na zájmy státní památkové péče.*“

Současné nátěry původních oken a dveří jsou výsledkem laické průběžné údržby. Narušená místa povrchu odhalují u vnitřních dveří stopy fládrování. Fládrování všech výplní by stavbě dobově a typově odpovídalo a z pohledu památkové péče by bylo vítanou rehabilitací, jež necháváme vlastníkovu ke zvážení jako možnou variantu. Protože se však na žádném prvku nevyskytuje v souvislé ploše a i projekt počítá s užitím monochromních nátěrů posledního úpravy, směřujeme barevnost vnějších dveří ke sjednocení s vnější barevností oken.

Stav starých dvojítkých oken evidentně vykazuje vysokou míru poškození povrchu i hmoty dřeva. Okna v západní a jižní fasádě nahradila v minulých desetiletích zdvojená dvoukřídlová okna s horním ventilačním křídlem, která spolu s břizolitovou omítkou negativně ovlivnila souhrnnou kulturně-historickou hodnotu památky. Záchrana alespoň části autentických oken má důležitou vypovídající úlohu pro ověření pravdivosti doplňovaných kusů i jako samotný artefakt. Protože nová okna mají povahu kopií s návazností na doložené vzory, má pro jejich komplexní formu nepominutelnou roli i užití stylově odpovídajícího kování, přednostně opětovně užitého z dnešních oken, které se dnes už běžně nevyrábí, popř. obdobného pro chybějící dvojítká okna. Srovnatelnou záležitostí jsou kliky dveří, pro něž trh nabízí mosazné repliky inspirované tvaroslovím 19. století. Kliky vstupních dveří bývají v analogických případech litinové a masivnější, a proto se její klika může lišit od dveří vnitřních.

Dnes běžně vyráběné sklo (Float) vyniká dokonale rovným povrchem s jednolitým odleskem, který postrádá nepravidelný a živý vizuální vjem skel tažených v době vzniku výplní. U relativně jednoduché fasády a u oken osazených v líci jde o znatelnou součást zevnějšku budovy, a proto iniciujeme volbu zasklení blízkého zaniklé technologii tažení ocelovými válci. Tato skla se vyskytují pod rozličnými obchodními názvy (sklo s optickým neklidem, „barokní“ sklo, historické tažené sklo, ploché tažené sklo, tažené sklo pro renovace napodobující výrobu pomocí Fourcault...) a společným znakem je dodatečné mírné zvlnění povrchu.

Doplnění šambrán kolem oken uliční fasády se opírá do dobou fotografii a srovnávací analogie. Jižní průčelí však tyto šambrány postrádá i na dotyčném snímku, což souhlasí s obdobně strohou plochou

východních stěn, která nebyla opatřena břízolitem. Vytváření šambrán v tomto místě nemá proto historické opodstatnění.

Požadovaná vápenná technologie reaguje na přítomné původní omítky a nátěry, má zajistit princip materiálové kontinuity, ale i kompatibilitu materiálu v místě kontaktu starých a nových omítek a dosáhnout specifického optického efektu tradičních řemeslných postupů. Provedený operativní průzkum, ale i zběžné ohledání v místech defektů odhaluje kvalitnější maltu masivních štukových profilů, snad na bázi románského cementu či hydraulického vápna. Stratigrafie ve všech dochovaných tektonických prvcích ukazuje jako nejspodnější vrstvu jednotný hnědorůžový nátěr a stejně je probarvena i hmota samotné omítky. Protože celková koncepce opravy směřuje k restituci dominující nejstarší fáze, měla by s ní konvenovat i barevná adjustace omítek, která zde evokovala jednotný pískovcový povrch, obdobně jako u dokonaleji provedených novorenesančních městských veřejných budov z konce 19. století, kde barevnost omítky supluje místní nedostatek kvalitního stavebního kamene, kterým disponují zahraniční vzory. Pro monochromní nátěr hovoří povaha aktivních štukových článků, kterým chybí vertikální spojení, a zopakování mladšího dvoubarevného vyhotovení by postrádalo očekávanou tektonickou provázanost. Příslušná technika vápenného nátěru má jednak výtvarný listerový efekt živé optiky, ale i technický přínos pro životnost danou důsledným zatřením do podkladu bez následného odlupování vlivem přílišné mocnosti nátěru. Očekávanou strukturovanou texturu se stopami tahů štětky však nelze zaměňovat s případnými realizačními nedostatky, které může způsobit rozdílně vyzrálý podklad, dodatečné napojování nátěru, nedodržení technologických postupů či aplikace v nepříznivých klimatických podmínkách (vysoké či naopak nízké teploty, zmoknutí čerstvého nátěru...). Zdárná realizace tudíž vyžaduje poučeného a kompetentního dodavatele, na jehož zodpovědný výběr investorem apelujeme.

Zmiňované opracování nových trámů krovu hoblováním odráží proběhlé konzultace projektanta s odbornou organizací, ale zvolená formulace projektu může být milně vykládána jako rovné a hladké ohoblování trámů, které by bylo protichůdné s požadovaným výsledkem, kterým má být povrchové připodobnění doplňovaných trámů se starší tesanou konstrukcí. Optimálním postupem by bylo tesání trámů širočinou, ale s ohledem na staří krovu a míru výměn považujeme za dostačující i dodatečné povrchové přitesání či přihoblování hraněného řeziva. Použití původních tesařských spojů na nových trámech (namísto zjednodušování hřebíkovými či vrutovými spoji) slouží nejen k přenesení informace o technice staršího krovu, ale i ke správnému statického působení se zbytkem ponechávané klasicky vázané konstrukce.

Stávající drážková keramická krytina nahradila starší doloženou keramickou režnou bobrovku. Vzhledem z rozsahu má střešní plášť na historické přesvědčivosti budovy výrazný podíl. Proto odborná organizace od jejího provedení očekává uplatnění detailů běžných od dob výstavby školy až do posledních desetiletí 20. století. Jde především o minimalizaci klempířských výrobků, bez nichž se převaha typických detailů (okraje střechy, napojení na svislé zdivo) obešla. Tradiční pokrývačské postupy si vystačí s užitím běžného formátu tašky a pokrývačské malty. Kladení hřebenáčů do malty navíc obohacuje střešní plášť o charakteristický a zdálky viditelný ornament bíle vymazaných spár. Použití podstřešní izolační fólie však není s touto klasickou technologií kompatibilní. Krom cizorodého působení v interiéru půdy se tato ryze soudobá technologie zakládá na spojení s provětrávaným kladením hřebenáčů na sucho a dalšími technickými doplňky, které nepříznivě ovlivňují jednoduchost a celistvost střešního pláště (ventilační tašky, koncové tvarovky nároží, větrací pásy pod hřebenáči, navýšení římsy o kontralatě s koncovou mřížkou). Vyloučení pojistné fólie naopak umožňuje snadnou průběžnou výměnu prasklých tašek z půdy, která předchází pozdějším jednorázovým výměnám veškeré krytiny za novou bez přirozené patiny.

Vybudování dvorní přístavby motivuje vlastníková představa funkční náplně. Zvolená pozice, velikost a forma se opírá o legitimní přítomnost nynějšího dřevníku, který pravděpodobně vznikl druhotně. Dřevník není předmětem památkové ochrany a jeho technický stav i podružná hodnota hovoří pro využití již dotčeného segmentu stavby bez negativní změny podoby oproti dnešnímu stavu. Přístavba byla navržena jako parafráze dřevěného přístěnku v neutrálním pojetí. Odborná organizace v dané situaci (malý prostor, dvůr, jednoduchost hlavní stavby, technická náplň přístavby) považuje kontextuální uchopení návrhu za adekvátní. Připomínky k detailům opláštění míří k oproštění stavebního celku od zbytných současných konvenčních produktů, jako jsou plechové závětrné lišty a plochý obklad kamenem, který se v blízkém regionu přirozeně nevyskytuje, a dosažení proporcí odvozených ze stávající stavby.

Projekt počítá s radikálním protivlhkostním opatřením. Z pohledu památkové péče obecně nejde o preferovaný způsob pro jeho nevratné zásahy do zdiva a u většiny památkových objektů by byl posuzován jako konfliktní. Zde jsme však vzali v potaz, že památková ochrana se odvíjí o pobytu Vítězslava Nezvala, nikoliv od výjimečnosti stavby samotné, vlhkost zdiva je mimořádná, kdy plochy omítek jsou evidentně saturované vodou, staří stavby je v porovnání převahou památkového fondu relativně nevelké a cihelné zdivo s průběžnými spárami eliminuje dopad dodatečné izolace na ložnou spáru. Jako jisté riziko vnímáme předpoklad rozebrání a opětovného sestavení autentické dlažby. Zde je třeba upozornit, že nepotvrzení této úvahy (tj. nemožnost sejmutí dlažby bez jejího zničení) by musela vést ke změně projektu s ponecháním dlažby in situ.

Dokumentace naznačuje výměnu vnitřních instalací. V tomto případě lze doporučit vedení v současných trasách pod omítkami pro omezení jejich poškození, skryté vedení otopné soustavy a buďto masivní historizující litinová otopná tělesa nebo naopak minimalistická, která by nekonfrontovala spisovatelovu expozici.

Upozornění:

Upozorňujeme, že stavba je situována na území s archeologickými nálezy ve smyslu § 22, odst. 2, zák. č. 20/1987, v platném znění. Při provádění jakýchkoliv zásahů do území s archeologickými nálezy (hloubení výkopů, apod.) na území Čech (býv. okres Pelhřimov, Havlíčkův Brod) /na území Moravy (pro bývalé okresy Jihlava, Třebíč, Žďár nad Sázavou) je povinností majitele (správce, uživatele) již v době záměru oznámit stavební činnost Archeologickému ústavu AV ČR, Praha, v.v.i., Oddělení památkové péče, Letenská 4, 118 01 Praha 1/ Archeologickému ústavu AV ČR, Brno, v.v.i., Královopolská 147, 612 00 BRNO a umožnit jemu nebo jiné oprávněné organizaci provedení záchranného archeologického výzkumu dle § 22., odst. 1 a 2 cit. zákona. Formulář oznámení o stavebním či jiném záměru je dostupný na

<http://www.arup.cas.cz/?cat=442> <<http://www.arup.cas.cz/?cat=442%20/>> /
<http://www.arub.cz/informace-pro-stavebniky.html> a lze ho poslat elektronicky na e-mailovou adresu oznameni@arup.cas.cz / sekretariat@arub.cz.

Žádné jiné úpravy, které nebyly předmětem tohoto řízení, nebudou prováděny bez předchozího souhlasného stanoviska výkonného orgánu státní památkové péče.

Toto vyjádření nenahrazuje Závazné stanovisko/Rozhodnutí Městského úřadu Třebíč, odboru školství a kultury, úseku památkové péče.

S pozdravem

Mgr. et. Mgr. Jana Musilová, Ph.D.
vedoucí odboru péče o památkový fond

(obr. 1) Šemíkovice (dříve Šamíkovice) – nedatovaný snímek školy z přelomu 19. a 20. století, před přestavbou návěsní kaple: viditelné šambrány pouze na západní fasádě, monochromní barevnost, taška bobrovka (zdroj: www.rouchovany.cz)

(obr. 2) Šemíkovice- škola: uliční pohled (7/2015), (fotoarchiv NPÚ)

(obr. 3) Šemíkovice-škola: přístavek ve dvoře (7/2015), (fotoarchiv NPÚ)